

яких належить розгляд справи, та здійснення контролю за розглядом цих звернень;

- прийняття рішень про необхідність проведення перевірок діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності з правом вимагати від посадових і службових осіб цих органів сприяння, виділення спеціалістів для участі у проведенні перевірок, експертиз і надання відповідних висновків.

Крім того, Уповноважений виконує ряд інших функцій, зокрема правоохоронну, нормотворчу, правозастосовчу, інформаційну та ін.

Правовою основою діяльності Уповноваженого є:

- Конституція України (ст.ст. 55, 101);

- Закон України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» від 23 грудня 1997 р. № 776/97-ВР;

- Закон України «Про державну службу» від 16 грудня 1993 р. № 3723-ХІІ;

Постанова Кабінету Міністрів України від 29 листопада 1999 р. № 2164 «Про забезпечення діяльності Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та його секретаріату».

ПРОВЕДЕННЯ ГРОМАДСЬКОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ ЯК ФОРМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОТРИМАННЯ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ

Нестерович В.Ф., к.ю.н., доцент кафедри конституційного та міжнародного права ЛДУВС імені Е.О. Дідоренка

Чільне місце у системі забезпечення дотримання захисту прав людини в Україні належить проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади. Громадська експертиза є здобутком сучасної демократії та полягає у здійсненні громадського контролю за діяльністю органів публічної влади за рахунок залучення громадськості до процесу аналізу, оцінки та прогнозування результатів діяльності органів публічної влади, знаходження взаємовигідних шляхів державного та суспільного розвитку при прийнятті нормативно-правових актів. Тому проведення громадської експертизи – це необхідна форма взаємодії громадськості та органів публічної влади під час прийняття нормативно-правових актів, що сприяє залученню різних соціальних та корпоративних груп до експертної оцінки не лише діяльності органів публічної влади, але й прийнятих ними рішень і наслідків їх впровадження.

Громадська експертиза діяльності органів виконавчої влади у вітчизняній юридичній науці кореспондується з комплексним дослідженням, вивченням, перевіркою, аналізом, оцінкою (кількісна та/або якісна) діяльності або бездіяльності органу влади, його рішень та інших офіційних письмових документів, що здійснюється представниками легалізованих об'єднань громадян з метою надання обґрунтованого експертного висновку про їх відповідність чинному законодавству, очікуванням громадян та їх уявленням про справедливість й подальшого врахування експертних пропозицій і громадської думки для вдосконалення діяльності органу влади у відповідній сфері суспільного життя. При цьому ініціаторами громадської експертизи діяльності органів влади можуть бути як легалізовані об'єднання громадян, так і органи влади.

Проведення громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади має доволі багатаспектний характер та містить матеріально-правову, процедурно-правову та соціальну складові. У матеріально-правовому контексті проведення громадської експертизи означає широку відкритість громадської експертизи, її прозорість і доступність для широкого загалу громадян під час прийняття нормативно-правових актів. Процедурно-правовий аспект містить не лише вказівку на необхідність врахування громадського інтересу при проведенні громадської експертизи, але й визначає конкретні правові механізми його захисту у ході прийняття та реалізації нормативно-правових актів. Соціальний аспект додає процесу проведення громадської експертизи відчуття інтегральності, за якого як органи публічної влади, так громадськість мають

відчуття спільного прийняття нормативно-правових актів і спільної відповідальності в їх подальшому впровадженні.

Порядок проведення громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади передбачено Постановою Кабінету Міністрів України від 5 листопада 2008 року № 976 «Про затвердження Порядку сприяння проведенню громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади». Так, відповідно до цієї Постанови, орган виконавчої влади після надходження від інституту громадянського суспільства письмового запиту щодо проведення громадської експертизи: 1) видає у тижневий строк наказ (розпорядження) про проведення такої експертизи і заходів, пов'язаних з підготовкою матеріалів, із зазначенням прізвища, імя, по батькові та посади особи (осіб), відповідальної (відповідальних), за забезпечення взаємодії з інститутом громадянського суспільства, зміст якого доводить до відома інституту громадянського суспільства, що ініціює проведення громадської експертизи, протягом трьох днів з моменту його видання; 2) утворює у разі потреби робочу групу для підготовки матеріалів із залученням представників інституту громадянського суспільства, що ініціює проведення громадської експертизи; 3) розміщує у тижневий строк інформацію про надходження запиту щодо проведення громадської експертизи та заходи, здійснені органом виконавчої влади з метою сприяння її проведенню, на власному веб-сайті; 4) подає інституту громадянського суспільства матеріали або завірені в установленому порядку їх копії з урахуванням встановлених вимог та строків.

Тому проведення громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади змушує посадових та службових осіб цих органів більш сумлінно виконувати свої професійні та службові обов'язки, а також сприяє зменшенню корупційних ризиків під час прийняття нормативно-правових актів. Механізм громадського контролю за діяльністю органів публічної влади є однією з форм здійснення народовладдя, інструментом захисту й забезпечення прав і свобод людини, який виявляється в діяльності окремих індивідів, їх колективних утворень у межах політико-правової системи.

Таким чином, конституційно-правове врегулювання проведення громадської експертизи діяльності органів виконавчої влади є сучасною відповіддю на ускладнення суспільних відносин у частині забезпечення дотримання захисту прав людини в Україні. Легітимізація цього конституційно-правового механізму спрямована передусім на надання громадськості ефективних конструктивних важелів впливу на органи виконавчої влади та поглиблення з ними взаємодії з метою більш ефективного забезпечення дотримання захисту прав людини.

ПРАВО НАРОДУ НА ПРЕДСТАВНИЦТВО

Заяць Н.В., к.ю.н., доцент кафедри теорії держави та права НАВС

Виходячи з концепції народного суверенітету можна виділити суб'єктивні права народу на: 1) пряме волевиявлення (референдум, вибори, відклик); 2) народне представництво; 3) неімперативну участь у політичному житті (митинги, демонстрації, хода, пікетування та інше). В цьому контексті активне та пасивне виборче право виступають у двох якостях: з одного боку, вони забезпечують пряме волевиявлення, з іншого, - гарантують демократичний інститут народного представництва.

Право на представництво передусім має народ України як сукупність громадян нашої держави. Це право виражене у право чинностях народу обирати Президента України, формувати Верховну Раду України та вимагати від них здійснення тієї державної політики, що є адекватною потребам та інтересам громадян України, інтегрованих у єдину соціальну спільноту. Іншим суб'єктом, що володіє правом на представництво, є населення Автономної Республіки Крим (територіальна ознака). Її населення має право на представництво у власному законодавчому органі. Застосування територіальної ознаки можливе і стосовно статусу осіб, що проживають на території муніципальних утворень. Але в такому разі їх право на представництво за загальним правилом